

УДК 378.091.018.43:793.3

РОЛЬ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ В СИСТЕМІ ПІДГОТОВКИ ХОРЕОГРАФІВ

Мерлянова Ольга, кандидат мистецтвознавства, доцент кафедри хореографії, Відокремлений підрозділ «Миколаївська філія Київського національного університету культури і мистецтв».

ORCID: 0000-0002-3815-3884

E-mail: olyamerlyanova@gmail.com

У статті досліджується роль дистанційного навчання в освітньому процесі студентів хореографічного напрямку закладів вищої освіти. Подано характерні риси та основні принципи освітнього процесу, визначено перелік професійних умінь та навичок фахової успішності. Проаналізовано ефективність використання інтернет-ресурсів, зручність при виконанні освітніх завдань, виховання самодисципліни та вмотивованості. Визначено роль колективної роботи в танцювальному класі та її вплив на виконавську майстерність, значення роботи педагога, постановки цілей і завдань для отримання якісної професійної підготовки.

Ключові слова: дистанційне навчання, заклад вищої освіти, педагогічний процес, освіта, студент, хореограф, мотивація, виконавська майстерність.

THE ROLE OF DISTANT LEARNING IN THE SYSTEM OF CHOREOGRAPHERS' TRAINING

Merlianova Olha, PhD in Art History, Associate Professor at the Department of Choreography, Separate Division "Mykolaiv Branch of Kyiv National University of Culture and Arts".

ORCID: 0000-0002-3815-3884

E-mail: olyamerlyanova@gmail.com

The article deals with the role of distant learning in the system of students-choreographers' training in the universities of Ukraine. Distant education is considered currently to be a constituent of the education process. That is why teachers and art students pay a lot of attention to it.

The aim of the research is to analyze the distant learning opportunities and how to apply them while training students-choreographers.

Introduction of distant education in Ukraine has been stipulated by objective demands of modern society. Its strategic aim is to ensure the right of getting any level of education for the citizens in the place of their permanent living and professional activities.

Positive and negative aspects of distant learning, which make an influence on the quality of choreographers' training have been analyzed. Namely, the application in the teaching activities, not only own gained experience, but studying the experience of the colleagues of Ukraine and other countries has been given. This kind of training should foresee a convenient location and free time for doing assignments, the Internet or smartphone access. Another positive feature is an opportunity for students to work and at the same time to get university education. That is important for workers, involved in the sphere of choreography. One of the significant factors is the shortening of expenses for travelling, especially for the residents of other cities and towns. Moreover, it is of a great importance of getting the diploma of the capital city universities. It assists to train self-discipline, motivation, clear understanding and vision of your own professional future, defining aims, tasks and how to achieve them.

On the other side, choreographic art foresees teamwork. The important aspect is not only performing solo mastering skills, but systematic work with a partner, which trains clearness and synchronous performing. The tactile contact between a lecturer and a student, when a teacher can personally show a musculoskeletal system to the student, is the right approach in order to avoid injuries and traumas. There must be specially equipped rooms, but, unfortunately, most of the students do not have any. Moreover, there is a lack of motivation, self-discipline, and a lack of system as for gained knowledge. It is defined that distant learning is an effective form of education, but only in a mixed form, alongside with traditional education in order to get additional knowledge and skills.

Keywords: *distant learning, higher education institution, pedagogical process, education, student, choreographer, motivation, performing skills.*

Останні роки дистанційне навчання набуває все більшої уваги в системі світової освіти. В Україні питання дистанційної освіти постало особливо гостро в період пандемії. Кожний освітній заклад вирішує питання дистанційного навчання на засадах міністерських освітніх програм, упроваджує новітнє програмне забезпечення, удосконалює сучасні педагогічні технології.

Упродовж останніх років дистанційне навчання є складовою освітнього процесу, але не має належної уваги з боку педагогічних працівників та учнівської молоді. У процесі впровадження дистанційної освіти маємо можливість створення системи масової безперервної самоосвіти, можливостей обміну інформацією незалежно від часових та просторових меж.

Це питання є досить дискусійним, у його підґрунті знаходимо позитивні і негативні моменти. До проблем дистанційного навчання зверталися науковці, теоретики і практики-педагоги (А. Веремчук, Т. Головачук, І. Заєць, В. Прибилова, Н. Самолюк, М. Швець, І. Шинковська, В. Штильвелд та ін.). За останній рік маємо багато практичного досвіду, аналітичних роздумів, дискусій щодо дистанційної роботи закладів вищої освіти (І. Адамова, О. Волярська, Т. Головачук, І. Зубіашвілі, Р. Коршикова, Н. Муранова, С. Федорченко, К. Черненко, О. Шевцова та ін.). Не залишилися осторонь цього питання і мистецькі вузи. Студентам творчих професій довелося адаптуватися до освітнього процесу під час карантину й опановувати професійні компетенції в незвичних умовах. Варто зазначити, що, маючи великий досвід у загальній проблематиці, дистанційне навчання мистецької галузі і досі залишається не дослідженим.

Мета дослідження – проаналізувати роль дистанційного навчання у період підготовки студентів хореографічного жанру у закладах вищої освіти.

Освітній процес в Україні щорічно змінюється, удосконалюється, розвивається завдяки появі і запровадженню нових технологій, інтернет-ресурсів, цікавого контенту, нових наукових досліджень у різноманітних галузях. Він зберігає у своїй основі традиційне навчання, яке проходить в аудиторіях навчального закладу, проте вже понад 10 років однією зі складових освіти є дистанційне навчання, яке цього року стало провідним під час пандемії.

Дистанційна форма відрізняється від звичних очної та заочної форм, бо передбачає систематичну наявність інтерактивних комунікацій. Вона є однією з наймолодших форм навчання, але не може розглядатися як автономна система.

Сутність поняття «дистанційна освіта» полягає в наявності інформаційних ресурсів, апаратно-програмного та організаційно-методичного забезпечення, що орієнтовані на задоволення освітніх потреб користувачів. «Дистанційна освіта –

комплекс освітніх послуг, які надають широкому колу населення в країні та за кордоном за допомогою спеціалізованого інформаційно-освітнього середовища на будь-якій відстані від навчального закладу» [2, с. 50].

Перші спроби впровадження дистанційної форми навчання відбулися ще в другій половині XIX століття в деяких американських та європейських університетах й активно поширилися протягом наступних століть в різних країнах світу. Взаємозв'язок викладачів зі студентами відбувався через використання друкованих матеріалів, радіо, телепрограм, телефонів, а пізніше – через факс та електронну пошту. З розвитком технічного процесу і цифрових технологій потреба в дистанційному отриманні знань у світовій педагогіці набула гігантських масштабів. Це визначило ключову мету створення та розвитку системи дистанційної освіти – «надання широкому колу населення в різних районах країни та за її межами рівних освітніх можливостей, а також підвищення якості рівня освіти за рахунок більш активного використання наукового та освітнього потенціалу найкращих університетів, академій, інститутів, лідируючих галузевих центрів підготовки та перепідготовки кадрів, інститутів підвищення кваліфікації, інших освітніх закладів» [2, с. 27].

У зв'язку з інтеграцією України в європейський освітній простір, дистанційна система навчання отримала широкого застосування та стала одним із ключових напрямів розвитку різногалузевих ланок освітньої системи української держави. Це відповідає вимогам, що висуває суспільство до якості надання освітніх послуг, та забезпечує відповідний рівень мобільності спеціаліста в отриманні фахових знань, умінь та навичок.

Основними характеристиками дистанційної освіти є:

- просторово-часова віддаленість викладача і студента в процесі навчання;
- використання різноманітних засобів обміну навчальною інформацією;
- забезпечення двобічної комунікації між учасниками навчального процесу [3, с. 24].

Дійсно, дистанційне навчання відіграє позитивну роль при підготовці висококваліфікованих фахівців, створює умови для отримання широкого діапазону знань, умінь та навичок, стає частиною базового підґрунтя на стезі формування професійного, дисциплінованого, відповідального спеціаліста.

Упровадження дистанційного навчання в Україні зумовлено об'єктивними вимогами сучасного суспільства. Його стратегічною метою є забезпечення громадян правом отримання освіти будь-якого рівня за місцем проживання та професійною діяльністю.

Основними принципами системи дистанційної освіти є гнучкість, модульність, динамічність, адаптивність, неперервність, креативність і відкритість. Вона базується переважно на самостійному отриманні необхідного обсягу і якості знань та передбачає поєднання широкого спектру традиційних та новітніх інформаційних технологій. Використання цих технологій дозволяє студентам поповнити перелік умінь і навичок, які в подальшому визначають успішність людини в будь-якій сфері діяльності. До них належать:

- уміння самостійно планувати свою діяльність;
- уміння приймати рішення, робити вибір і нести за нього відповідальність;
- уміння працювати в інформаційному просторі (відбирати необхідну інформацію,

- структурувати і використовувати для прийняття рішення з певної задачі);
- уміння подавати результати діяльності з використанням інформаційних технологій;
- навички самоосвіти [4].

Як було зазначено вище, дистанційна форма навчання вже багато років застосовується при підготовці фахівців різних галузей. Але в закладах вищої освіти мистецького напрямку вона (до певного часу) не отримувала належної уваги, бо для творчих професій культурно-мистецької галузі базовою залишається очна форма навчання. При підготовці балетмейстера, співака, музиканта, актора, художника необхідною умовою якісної освіти є аудиторна робота (групова та індивідуальна), безпосереднє і тісне спілкування студента з викладачем та однокурсниками, отримання та закріплення навичок роботи в ансамблі.

Ансамбль – слово французьке (*ensemble* – разом, укупі, ціле, узгодженість); воно висловлює поняття про спільну колективну працю [1, с. 32].

У період запровадження карантину в країні всі освітні заклади, зокрема й мистецькі вузи, перейшли на дистанційну форму навчання й адаптували навчальні програми під таку форму надання освітніх послуг. Це поставило перед педагогами мистецьких професій нові виклики щодо викладацької діяльності.

Хореографічні відділення закладів вищої освіти прийняли форму дистанційного навчання та скорегували освітній процес. У програми додали багато інтернет-ресурсів: зразків світової хореографічної педагогіки, професійного виконавства, цікавих знахідок у танцювальному мистецтві. Це якнайкраще поставило перед педагогами та студентами завдання – прагнути до досконалості у вихованні тілесного апарату та розвинути балетмейстерські навички.

Студентам було запропоновано велику кількість вебінарів, онлайн-семінарів, майстер-класів, де вони мали змогу отримати нову додаткову інформацію, базові знання з певних видів і стилів танцю, проаналізувати інформаційний ресурс, підвищити мотиваційний аспект власної діяльності.

Ця форма навчання має цілий ряд позитивних моментів. По-перше, педагоги-хореографи використовують у своїй професорсько-викладацькій діяльності не тільки самостійно напрацьовані форми, методи, практичні знання та навички, але й можуть запропонувати для вивчення досвід інших, як вітчизняних, так і закордонних колег. Викладачі створюють інтернет-групи, співтовариства, де активно діляться досвідом, авторськими напрацюваннями, мають можливість дискутувати й обирати найцікавіші матеріали для підготовки студентів-хореографів у дистанційному режимі.

Зі свого боку студенти отримали унікальну можливість розширити власний обсяг знань, познайомитися з методологією різних хореографічних шкіл, зокрема й закордонних, визначити пріоритети майбутньої професії, поставити цілі та завдання.

По-друге, дистанційне навчання передбачає зручне місцезнаходження та час виконання завдань для будь-якого студента. Це означає, що для засвоєння нового матеріалу потрібен лише доступ до Інтернету та мобільний пристрій, за допомогою якого студент у зручний для себе час може засвоїти учбовий матеріал, виконати поставлені завдання, знаходячись у будь-якій точці світу. При цьому кожному зі студентів потрібна різна кількість часу для засвоєння програми, для досягнення досконалості у виконавстві шляхом систематичного тренінгу, для отримання професійних

якостей.

Також одним з позитивних моментів цієї форми навчання є можливість студента одночасно працювати та здобувати вищу освіту. Це особливо важливо для спеціалістів, що працюють у хореографічній галузі, які мають певний досвід роботи, але бажають примножувати свої знання і навички та отримати диплом фахової вищої освіти.

Навчаючись дистанційно, у студентів скорочуються фінансові затрати, особливо для мешканців інших міст та селищ, оскільки непотрібно відвідувати кожного дня університет та витратитися на проїзд, проживання, харчування. Зі свого боку університет заощаджує на комунальних послугах, електриці, теплопостачанні, на утриманні аудиторного фонду тощо. Важливим аспектом цієї форми стає доступність отримання дипломів столичних вузів для жителів невеличких міст та соціально незахищених верств населення.

Головним же є виховання у студента самодисципліни, вмотивованості, чіткого бачення і розуміння власного професійного майбутнього, постановка мети, завдань та їхнього досягнення. Пріоритетом дистанційного освітнього процесу стає прагнення до отримання висококваліфікованого, конкурентоспроможного фахівця професійної галузі, який, опанувавши досвід найкращих світових хореографічних шкіл, засвоївши правила та настанови викладачів, методологічну базу та виховавши досконалий тілесний апарат, стає затребуваним на ринку праці.

Досліджуючи це питання, неможливо залишити без уваги негативні фактори дистанційного навчання при підготовці фахівців хореографічної галузі.

Як було зазначено вище, мистецтво хореографії передбачає колективний труд. Чим більше виконавців рухаються в єдиному чіткому ритмі, філігранно виконуючи танцювальні рухи з абсолютною точністю, тим більш вражаючим буде вплив на глядача. Досконале опанування танцюристами технічної та акторської майстерності створює неперевершені зразки хореографічних дуетів, тріо, квартетів, різноманітних танцювальних номерів малої та великої форми. Тому дуже важливим аспектом при підготовці хореографа є не лише опанування виконавських навичок, але й систематична партнерська робота, яка виховує чіткість та синхронність виконавства.

Зрозумілим є й той факт, що для опанування професії студенту-хореографу потрібне спеціально облаштоване приміщення. За умовами техніки безпеки, задля широкої амплітуди виконання приміщення повинно бути просторим, мати спеціалізовану підлогу; бажаним є наявність дзеркала та опори для виконання екзерсису у станка. На жаль, більшість студентів не має таких умов, житлова площа не пристосована для занять, а орендувати приміщення не всім вдається, особливо в невеличких селищах.

Дуже часто, не маючи особистого контакту з викладачем, танцюристу складно зрозуміти, як методично грамотно засвоїти танцювальні па, як досягти досконалості у виконавстві. У підготовці хореографа важливим є «навчання тут і зараз», бо викладач показує, пояснює, студент виконує і одразу отримує зауваження та рекомендації щодо покращення виконавської майстерності. Хореографічне навчання пов'язане з анатомією тіла, тому на уроках завжди присутній тактильний контакт, коли педагог може особисто на студентів показати роботу кістково-м'язового апарату, його грамотне застосування та уникнення пошкоджень і травм.

Також однією з найголовніших рис дистанційної освіти є самомотивація студента, самодисципліна та прагнення до отримання високопрофесійних компетенцій.

Мусимо констатувати, що не кожен студент вмотивований, особливо першокурсники, яким досить складно налаштуватися до навчального процесу у закладі вищої освіти. На жаль, більшість студентів зазвичай ігнорують виконання певних складних завдань і тому знання отримують безсистемно та в обмеженій кількості, що має негативний наслідок у конкурентоспроможності їх на ринку праці.

Отже, дослідивши позитивні і негативні аспекти дистанційної освіти студентів хореографічного напрямку, мусимо зазначити, що така форма навчання є ефективною, але тільки в змішаному форматі разом з традиційною освітою, у ролі отримання додаткових знань, умінь та навичок. Мистецькі професії набуваються шляхом групових практичних занять, систематичного тренінгу та під наглядом педагога. Це сприяє формуванню та вихованню високопрофесійних фахівців, яких потребує мистецька галузь. Хореографічне мистецтво є вражаючим, емоційним, неперевершеним завдяки синхронному масовому виконанню, акробатичним елементам та небезпечним дуетним підтримкам, колективному ритмічному звучанню. Усього цього можна досягти лише шляхом систематичних групових тренувань під пильним наглядом викладача, крок за кроком досягаючи результатів, а дистанційна освіта допомагає у вихованні зосередженості, уваги, стійкості, технічності, цілеспрямованості, системності, якості та ефективності в сольному виконавстві, розширенні кругозору, наполегливості в отриманні професійних якостей особистості.

Це дослідження потребує подальшого вивчення та апробації під час організації навчального процесу студентів хореографічного напрямку та визначення впливу дистанційної освіти на рівень фахової підготовки здобувачів вищої освіти, формування професійної компетентності молодих спеціалістів, підвищення зацікавленості і мотивації до самостійного набуття балетмейстерських умінь та навичок.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Кузнецов В. Г. Теория и методика учебно-творческого процесса в любительских эстрадных оркестрах и ансамблях: учебник. Москва: Музыка, 2000. 167 с.
2. Методика применения дистанционных образовательных технологий преподавателями вуза / А. В. Маматов и др.; Белгород: БелГУ, 2006. 206 с.
3. Огієнко О. І. Дистанційна педагогічна освіта: зарубіжний та вітчизняний досвід: метод. рекомендації. URL: http://ipood.com.ua/data/NDR/Information_technology/2012_Ogienko_recomend.pdf (дата звернення: 15.02.2021).
4. Шинковська І. Л., Заєць І. П. Особливості дистанційного навчання в системі вищої освіти. *Наукове мислення*: п'ятнадцята всеукраїнська практично-пізнавальна інтернет-конференція. URL: <http://naukam.triada.in.ua/index.php/konferentsiji/45-p-yatnadtsyata-vseukrajinska-praktichno-piznavalna-internet-konferentsiya/269-osoblivosti-distantijnogo-navchannya-v-sistemi-vishchoji-osviti> (дата звернення: 02.02.2021).

REFERENCES

1. Kuznyecov, V.G. (2000). *Teoriya i metodika uchebno-tvorcheskogo protsessa v lyubitelskikh estradnykh orkestrakh i ansamblyakh*. Moskva: Muzyka [in Russian].
2. *Metodika primeneniya distantsionnykh obrazovatelnykh tekhnologiy prepodavatelyami vuza*. (2006). A. V. Mamatov et. al. Belgorod: BelGU [in Russian].
3. Ohienko, O. I. (2012). *Dystantsiina pedahohichna osvita: zarubizhnyi ta vitchyzniani dosvid*. URL: http://ipood.com.ua/data/NDR/Information_technology/2012_Ogienko_recomend.pdf [in Ukrainian].
4. Shynkovska, I. L., Zaiets, I. P. *Osoblyvosti dystantsiinoho navchannia v systemi vyshchoi osvity*. *Naukove myslennia: proceedings of the Scientific and Practical Conference*. URL: <http://naukam.triada.in.ua/index.php/konferentsiji/45-p-yatnadtsyata-vseukrajinska-praktichno-piznavalna-internet-konferentsiya/269-osoblivosti-distantijnogo-navchannya-v-sistemi-vishchoji-osviti> [in Ukrainian].